УДК 378.14(44)

Мокра О. М., Білецька С. М.,
Державний педагогічний інститут іноземних мов, м. Горлівка, Національний університет “Острозька академія”, м. Острог

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ ФРАНЦІЇ

У статті висвітлені основні аспекти системи освіти в університетах Франції, особливості їх структурних підрозділів та проаналізований навчальний план спеціальності “Мова і література”, напряму підготовки “Філологія”.
Ключові слова: *професійна мовленнєва компетенція, професійно спрямований зміст навчання, інститути з професійної підготовки, навчальний цикл ліценціату, професійно-орієнтовані навчальні дисципліни, дворічні магістерські програми.*

В статье освещаются основные аспекты системы образования в университетах Франции, особенности их структурных подразделений и проанализирован учебный план специальности “Язык и литература”, направление подготовки “Филология”.
Ключевые слова: *профессиональная языковая компетенция, профессионально ориентированное содержание обучения, институты профессиональной подготовки, учебный цикл лиценциата, профессионально-ориентированные учебные дисциплины, магистерские программы на два года.*

In article the basic aspects of an education system at universities of France, feature of their structural divisions and the speciality curriculum “Language and Lliterature”, for preparation “Philology” are displayed.
Key words:*professional competence, professional directed contents of studies, institutes of professional preparation, educational cycle of licentiate, professional directed educational disciplines, two years Master programmes.*

Система освіти Франції об’єктивно відіграє роль своєрідної лабораторії, дослідного поля, де проходять перевірку життям сучасні тенденції розвитку освіти. Більшість таких тенденцій виходять за межі національних кордонів і становлять інтерес для нас, вітчизняних педагогів.

Згідно з термінологією Болонського процесу, перші п’ять років навчання в університеті називаються **початковою вищою освітою** (formation initiale).

Традиційно французькі університети приймають сотні тисяч зарубіжних абітурієнтів, які спочатку проходять перший,не-університетський рівень навчання. Тут вищі школи пропонують курси з навчальних дисциплін, що є фундаментальними, а тому користуються попитом: “Французька мова”, “Французька мова для академічних цілей” (Francais sur objectif universitaire) [2]. Останній курс спрямований на формування у користувачів професійної мовленнєвої компетенції як необхідного чинника успішного навчання в європейських, зокрема, французьких університетах, а також успішної життєдіяльності у франкомовному середовищі. Програма базується на практично орієнтованому та професійно спрямованому змісті навчання. Впродовж навчання студенти повинні розвинути загальний лінгвістичний діапазон, навчитися адекватно добирати мовні засоби та варіювати структуру висловлення. Розуміння основних ідей, осмислення інформації в ході обговорень, дебатів, доповідей, інструкції, бесід з загальнонаукових та професійно-орієнтованих питань – складає зміст навчання рецепції. У говорінні абітурієнти вчаться чітко аргументувати власну думку з актуальних тем академічного та професійного життя, коментувати цифрові дані, графіки тощо. В навчанні читання опрацьовуються автентичні тексти, залучені з підручників, спеціалізованих журналів і інтернет-джерел. Майбутні студенти мають навчитися сканувати і синтезувати необхідну інформацію. Щодо писемного мовлення, то тут формуються або удосконалюються вміння укладати тексти, пов’язані з особистою та професійною сферами: мотиваційні листи, резюме, заяви, клопотання, звіти, конспекти лекцій із застосуванням скорочень. Студенти мають ознайомитися із рекомендаціями до написання кваліфікаційних наукових робіт “a la francaise”.

Загальновідомо, що французька вища освіта є безкоштовною, але потрібно щорічно сплачувати внески за навчання (250-300 €), обов’язкові для кожного студента. Незвичним для українців є також той факт, що до університетів Франції не вступають, а записуються, тобто абітурієнти приймаються без попереднього відбору. У щорічному звіті Генерального управління з питань вищої освіти та працевлаштування у Франції зазначається, що лише третина студентів, які записуються на перший рік навчання до університетів, є добре підготовленими і вмотивованими, інші абітурієнти мають слабий рівень знань або слабу мотивацію, 10-15% помилилися із вибором університету і залишать його після першого-другого семестру [5].

Структурними підрозділами університетів є інститути з професійної підготовки та наукових досліджень UFR (Unites de formation et de recherche), що, у свою чергу, поділені на відділення, факультети (departements). В їх стінах відбувається підготовка ліценціатів і магістрів за десятками напрямів. Найсучасніше оснащення аудиторій, амфітеатрів, бібліотек, численні ресурсні центри з точних, природничих, гуманітарних наук створюють неповторну атмосферу радості навчання, спілкування, наукових пошуків, а головне, належності до єдиної дружної спільноти однієї крові викладачів та студентів.

Традиційно філологічний факультет, як в Україні, так і у Франції, готує викладачів і філологів. Проаналізуємо навчальний план спеціальності “Мова і література”, напряму підготовки “Філологія”.

Навчальний цикл ліценціату розподіляється на шість семестрів. Він структурований по галузях і має форму типових циклів початкової вищої освіти: обов’язкові навчальні предмети, дисципліни, що вільно вибираються студентом зі списку, визначеного університетом, професійно-орієнтовані дисципліни [4]. Диплом ліценціату відповідає 180 кредитам за європейською системою. Навчання організовується таким чином, щоб дозволити студентам виробити власний освітній, а згодом, професійний проект, що відповідає їх фаховим уподобанням. Навчальні модулі узгоджені між собою відповідно до освітніх цілей і, наголосимо, до професіональної підготовки майбутніх фахівців.

© Мокра О. М., Білецька С. М., 2012

У I-II семестрах до плану входять фундаментальні, наскрізні для всіх напрямів навчання дисципліни “Культурологія”, “Французька мова”, “Основи університетського навчання”. Останній курс є необхідним елементом навчання, оскільки є своєрідним “містком” між ліцеїстським і студентським життям і задовольняє потребу гармонізації мовних, культурних рівнів, притаманних тисячам молодих людей, які наповнили університетські амфітеатри. Цей курс знайомить студентів з джерелами інформації, якими вони можуть послуговуватися у пошуковій роботі у галузі гуманітарних наук, готує їх до самостійної роботи, вчить ефективним методам роботи зі словниками, енциклопедіями, науковими розробками, знайомить зі змістом фундаментальних галузевих робіт тощо.

З перших років навчання навчальний план пропонує основні (majeures) і неосновні (mineures) професійно-орієнтовані навчальні дисципліни. Прикметно, що в межах одного дисциплінарного поля передбачається нове змістове наповнення для різних напрямів підготовки. Так, перші три роки навчання в університеті Ф. Рабле (м. Тур) на філологічному факультеті присвячені ґрунтовному вивченню фонетики та фонології. Але це не стовідсоткова філологічна дисципліна, її зміст перебуває у тісному переплетенні з психологією, біологією, дефектологією. Французи вже давно збагнули, що професія “лінгвіст”, або “філолог” не користується попитом на ринку праці, тому Турський університет пристосовується до регіонального та національного ринку праці і готує викладачів спеціалізованих шкіл для дітей з вадами мовлення та слуху, акустиків, експертів з усного та писемного мовлення для великих підприємств, таких як ФрансТелеком, Національна залізнична компанія та ін. Відтак, навчання усіх філологічних дисциплін має тут чітке фахове забарвлення. Курс фонетики знайомить студентів із характеристиками мовного апарату, що продукує звуки, далі він готує студентів до фонетичної транскрипції і опису явищ, що виникають при артикуляції, заключний розділ є вступом до акустичного аналізу. Навчальна дисципліна “Синтаксис**”** базується на засадах генеративної граматики, оскільки лише вона здатна пояснити механізми породження і функціонування мовлення.

У II семестрі курс “Морфологія і семантика” присвячується інтерпретації граматичних структур як знаків і їх сегментації на мінімальні елементи. Другий розділ присвячений вивченню семантиці речення і семантичного навантаження мовних елементів у реченні. Студенти знайомляться з глибинним рівнем аналізу речення, логічною будовою пропозицій і логікою предикатів.

У III семестрі у курсі “Мовлення і біологія”студенти вивчають психо-біологічні аспекти мовлення для базового розуміння нейробіологічних механізмів, що лежать в основі людського мовлення, а також для розуміння патологій розвитку мови.

У IV семестрі навчальна дисципліна “Семіологія**”** знайомить студентів із змістом та функціонуванням різних знакових систем : від знаків дорожнього руху, коміксів, до рекламних зображень. У курсі “Історія французької мови”, яка належить до неосновних професійно-орієнтованих дисциплін, студенти знайомляться з історією орфографії, історією створення словників, граматик французької мови, а також з еволюцією розвитку граматичних категорій.

У V семестрі навчальний план пропонує дисципліну “Соціолінгвістика”, яка вивчає соціальну диференціацію французької мови, її нинішню парадигму у франкомовному світі. Курс “Писемне мовлення” присвячений вивченню різних аспектів функціонування писемного дискурсу, зокрема, історії розвитку його мінімальних одиниць для глибинного розуміння різних патологій письма.

Проведений аналіз навчального плану філологічного факультету університету Ф. Рабле (м. Тур, Франція) доводить, що зміст усіх навчальних філологічних дисциплін є вузько спеціалізованим, підпорядкованим майбутній професії.

Між ступенем ліценціата та ступенем доктора французькі університети пропонують дворічні магістерські програми (master). Рівень мастер відповідає 120 європейським кредитам, що додаються до суми кредитів ліценціата. Мастер гарантує можливість вибору навчальних предметів для послідовної орієнтації студентів або на професійний складник, у такому разі студент отримує ступінь “мастер-практик” (masterprofessionnel), або ж на науковий складник, – студент отримує ступінь “мастер-дослідник” (masterrecherche). Названі дипломи є внеском Франції врозбудову європейського простору вищої освіти.

Література:

1. Cervel J.-F. Je vais en France / J.-F. Cervel. – P. : CNOUS, 2009. – 185 p.
2. Mangiante J.-M. Le francais sur objectif universitaire / J.-M. Mangiante, Ch. Parpette – Grenoble : PUG, 2010. – 252 p.
3. Portfolio europeen des langues. – Paris : Didier, 2001. – 64 p.
4. http://www.univ-tours.fr/
5. http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/pid24573/enseignement-superieur.html